

Innan vi presenterar denne i Västergötland och i det övriga Sverige och även internationellt kände konstnär vill vi först återge något av den lokala traditionen om honom. Därefter ger vi några data ur konsthistoriska uppslagsverk och utställningskataloger.

Tack vare Ingemar Linder i Hjo, ättling till Wallin-släkten, har vi fått ta del av Gerd Silfversparres intervju med Harry Gustavsson. Här följer den del där Harry berättar om Arleman på Storekullen:

” I min barndom, jag tror det var 1913, då bodde det en konstnär i en stuga bakom ladugården hemma. Där hade tidigare bott en som gick under benämningen ”Kullarn” och detta namnet hade han fått därför att han tidigare varit torpare under Hålltorp, en fastighet som hette Lillekullen. Denne konstnär, Hjalmar Arleman, kom från Stockholm, och han hade ju många sätt och idéer som vi här ute på landsbygden tyckte kanske var lite egendomliga. Bl a så minns jag att han solbadade och det var många som tyckte att det var något särskilt konstigt. Så minns jag att han ritade av många personer däribland vet jag att han vid flera tillfällen ritade av mig och det var meningen att jag sedan skulle komma med i någon sorts bok, men den har jag sedan aldrig sett något av. Men jag hade, och mina föräldrar och min morfar och mormor, vi hade glädjen att få vara närvarande vid Hjalmar Arlemans och hans fästmö, Anna Juhlin, förlovningskalas. Det var så att denna Anna Juhlin hyrde ett rum och kök i den fastigheten som jag nu bebor och det var kanske inte så storslaget förlovningskalas, för det var inte mer än morfar och mormor och far och mor och mina båda systrar och jag som var närvarande. Men jag minns särskilt att Hjalmar Arleman, han spelade ju luta, och de här nyförlovade satt i en soffa och Hjalmar Arleman han sjöng en visa, som vi kallade för ”Grisavisan”. Och när han sjöng denna visan, då ”grymde” han sig så illa, och då putta hans fästmö på honom så där att han inte skulle göra det, grymma sig så illa. Men det tog han ingen hänsyn till utan han fortsatte att sjunga. Han var ju konstnär och jag minns särskilt att han ritade för någon sorts tidning och däribland skulle han rita av en gumma som skulle rida på en ko. Men det var ju lite svårt att få en gumma att rida på en ko, utan då gjorde han så, att han med hjälp av min far och mor virade ett täcke på ett stängsel, och så fick hon, Anna Juhlin, klä ut sig till gammal gumma, och så ritade då han, Arleman, av henne sittande på en ko. – Med tanke på Hjalmar Arleman så har jag ett mycket kärt minne av honom, han har nämligen målat av min fars och mors första ko, och den tavlan har jag hemma. Men det är ett fel med den: han har inte sitt namn på tavlan. Jag har många gånger tänkt att jag på ett eller annat sätt kunde fått ordnat denna saken, han är ju visserligen borta nu, men det kunde kanske ordnas på något annat sätt. På denna tavlan har Arleman skrivit ”Sköna, 1913”, det var alltså året när tavlan målades. Sedan gick det många år, och så en kväll – det var i juli månad tror jag, så kommer Arleman cyklande hit hem, och då talade han om, att han var i Sjögerstad och målade hovpredikant Paul Nilsson, och då ville han komma hem och uppleva liksom gamla minnen. Då hade jag en fostersyster som visade honom tavlan och då nämnde han, att hade han haft färg så skulle han ha satt sitt namn på tavlan då.”

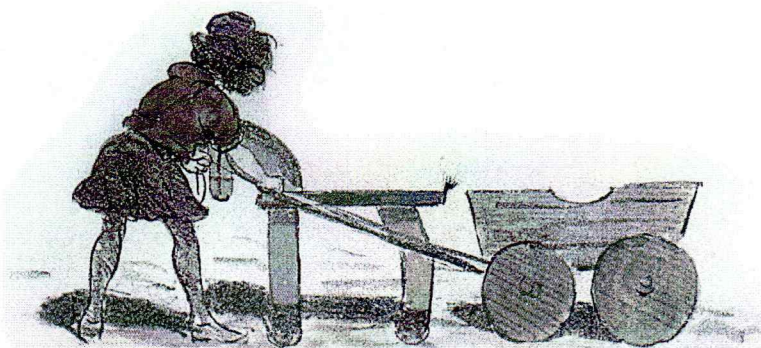

Hjalmar Arleman utanför Kullarns stuga omkring 1915. Originalet tillhör Skövde museum.

Arleman var född 1880 i Stockholm men fadern var född i Edsvära i Västergötland. Han flyttade på 1870-talet från Odensberg i Falköpingstrakten till Stockholm, där han var ölutkörare på Söder. Äldste sonen Hjalmar räknade sig som genuin västgöte och en stor del av hans livsgärning utfördes i våra bygder och många av hans konstnärliga motiv hämtades härifrån. Efter studier vid konsthögskolan och musikkonservatoriet i Stockholm, gjorde han studieresor till kontinenten. Han var målare, tecknare och grafiker men också känd som lutsångare. Efter att 1913 bott i Kullarns stuga på Storekullen och där, vilket hittills varit okänt, firat förlovningen med sin blivande hustru, bosatte sig paret mellan 1918 och 1926 i Botorp i Broddetorp. Därifrån har han hämtat många av sina motiv. Flera av dessa visades redan 1925 på en utställning i Skara. Motiven var: Bondauktion, kyrkostämma, ryggåsstuga, sista lasset, ladugårdsbacken, plöjaren och begravningskalaset, bara för att nämna några av de mest karakteristiska och lokalhistoriskt intressanta. Han var duktig porträttör och har målat av inte bara en ko från Storekullen utan också bland andra Olaus Svensson, anfader till den stora Ohlssonsläkten i Varnhem.

Himmelrikets port. Teckning från Kullarns stuga av Hjalmar Arleman. Tidigare publicerad av Gerd Silfversparre i Billingsbygden 1981.

~ MIKA SKULLE TILL MARKNADEN FARA ~
KARAMELLERNA Ä JU SÅ GODA I SKARA.

Ur Mikas marknadsresa. Bilderbok med rim i originallitografi av Hj. Arleman. Tryckt 1924. Boken, som tillhör rariteterna bland västgötalitteraturen, handlar om Hjalmar och Anna Arlemans dotter Marika Arleman-Leander (1917-1984), som också blev konstnärinna. Versen lyder:

***Mika skulle till marknaden fara
Karamellerna ä ju så goda i Skara***

Under flera år var han lärare i teckning och musik vid Skaraborgs läns folkhögskola, första tiden när den låg i Stenstorp men också efter 1923 då den flyttats till Axvall. Av hans stora monumentala målningar kan nämnas väggmålningarna på stadshotellet i Skara utförda 1929-32 på två större och två mindre panåer. De större visar de västgötska kyrkorna runt Skara och på Falbygden. På de mindre visas Hornborgasjön med dess fågelliv och konstnären själv lutad mot en bautasten med skissblocket i handen för att fånga in Varnhems klosterkyrka. Han fick uppdraget att utföra ritningarna till den så kallade Hornborgamattan för Skara domkyrka och som vävdes i Varnhem med handarbetslärarinnan Dodo Anderson som arbetsledare.

Arleman var mycket aktiv vid upprustningen av Eckornavallen. Det har sagts att han bokstavligen var med ortsbefolkningen och skuldra mot skuldra reste de nerfallna stenarna. Han tillhörde också styrelsen för Eckornavallens vänner till sin död 1956.

Hjalmar Arleman tar emot regementets förtjänstplakett ur överste Hermelins hand.

Det sista stora konstverket Arleman utförde var bataljmålningarna i Lundasalen på K 3 i Skövde över Västgöta ryttare under slaget vid Lund 1676. För detta fick han ur sekundchefens, överste Hermelins, hand motta regementets förtjänstplakett då Lundasalen invigdes 1953. Nämnas kan att vid den efterföljande dansen spelade Börjes trio med Börje Andersson på dragspel, Sture Holgersson bas och Alf Brage gitarr.

Efter utställningar redan under sin livstid i de stora städerna på kontinenten finns Arlemans verk bland annat på Victoria and Albert museum i London och naturligtvis på Nationalmuseum och Historiska museet i Stockholm